

**Decret d'aprovació del Protocol de la Diòcesi de Girona
per a la prevenció, detecció i actuació en cas d'abusos a menors i
persones vulnerables**

Atesos els criteris i normes establerts pel Papa Francesc sobre els delictes d'abusos sexuals en l'Església;

Ateses les recomanacions i directrius del Servei de protecció de menors de la Conferència Episcopal Espanyola, especialment el seu "Protocol marc per a la prevenció i actuació en cas d'abusos a menors i equiparables legalment";

Atesa la voluntat de prevenir, en tots els nostres àmbits eclesials, l'abús als menors i adults vulnerables, de protocol·litzar la manera d'actuar si es donés el cas, de trobar camins de reparació i ajuda davant el mal causat i d'ajudar el victimari a assumir la seva rehabilitació;

Pel present decret aprovo el "Protocol de la Diòcesi de Girona per a la prevenció, detecció i actuació en cas d'abusos a menors i persones vulnerables".

Aquest Protocol ha d'esdevenir, progressivament, un instrument de treball operatiu, conegut i aplicat a tota la comunitat eclesial i a l'activitat pastoral de les nostres parròquies, delegacions, serveis i entitats diocesanes.

Girona, 3 d'abril de 2023

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'L' followed by a long horizontal stroke.

LLUÍS SUÑER I ROCA,
administrador diocesà de Girona

En dono fe,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized initial 'M' followed by a long horizontal stroke.

M. TERESA CEBRIÀ I LLISTOSELLA,
cancellera

PROTOCOL DE LA DIÒCESI DE GIRONA PER A LA PREVENCIÓ, DETECCIÓ I ACTUACIÓ EN CAS D'ABUSOS A MENORS I PERSONES VULNERABLES

ÍNDEX

- 1.- Introducció
- 2.- Sobre l'abús sexual
- 3.- Marc jurídic: civil i canònic
 - Marc legislatiu civil
 - Marc legislatiu canònic
- 4.- Sistema de prevenció
 - 4.1.- Selecció del personal i els col·laboradors
 - 4.2.- L'Oficina d'informació sobre delictes d'abús sexual i d'acompanyament a les víctimes
 - 4.3.- Programes de formació contínua per a la protecció de menors
 - 4.4.- Codi de bones pràctiques a la Diòcesi de Girona per la prevenció de l'abús sexual
- 5.- Detecció de l'abús sexual: Observació i escolta dels menors
 - 5.1. Indicadors específics
 - 5.1.1. Indicadors físics
 - 5.1.2. Revelació de l'abús
 - 5.1.3. Indicadors sexuals
 - 5.1.4. Indicadors inespecífics
- 6.- Procediment davant d'un cas d'abús
- 7.- La justícia restaurativa
- 8.- Annexos:
 - Annex I: declaració personal responsable de rebuig a l'abús sexual a menors i adhesió a la prevenció i actuació
 - Annex II: informe de notificació
 - Annex III: autorització de trasllat d'informe

1.- Introducció

El Bisbat de Girona ha elaborat aquest “Protocol per a la prevenció, detecció i actuació en cas d’abusos a menors i persones vulnerables”, a partir del Protocol marc ofert pel Servei de protecció de menors de la Conferència Episcopal Espanyola.

Per tal que sigui efectiu, cal que entre tots trobem la manera que esdevingui un instrument de treball operatiu. Per això cal fer que se’l conegui entre tots els membres que formem la comunitat, l’activitat pastoral, religiosa, d’educació, d’acollida, de salut o qualsevol altra activitat de les nostres parròquies, delegacions, serveis i entitats diocesanes.

Entre els objectius específics d’aquest protocol hi ha els següents:

1.- Prevenir l’abús sexual als menors i adults vulnerables establint criteris de selecció i formació per als qui hi treballin o s’hi relacionin, així com un codi de conducta que reculli les que en cap cas no es poden donar. A més, és un bon document que convida a la creació d’espais segurs per a aquestes persones davant de possibles abusos o agressions.

2.- Protocol·litzar la manera d’actuar començant per la detecció, així com la denúncia, procurant que la intervenció sigui immediata, d’acord amb les lleis civils i canòniques, i tractant de forma individualitzada tant qui denuncia i la seva família, com el denunciat i el seu entorn.

3.- Trobar camins de reparació i ajuda davant del mal causat.

4.- Ajudar el victimari a que assumeixi la seva rehabilitació i es prenguin decisions d’acord amb la llei respecte les seves futures activitats, evitant que estigui en contacte habitual amb infants.

És un gran repte. Prevenir perquè la xacra dels abusos no es repeteixi a les nostres institucions. Perquè es desterrí el mal i, sobretot, perquè s’anuncï amb veritat la Bona Notícia. L’Evangeli mai no pot anar de la mà de la mort.

En el Codi de Dret Canònic, en la reforma del llibre VI, els delictes que afecten menors estan sota l’epígraf dels delictes contra la vida i la dignitat humana. A l’Església no ens podem permetre ser agents de dolor i mal perquè som testimonis de la resurrecció, de la vida i això ens implica a tots perquè defensem la dignitat dels més febles i que mai no siguin instrumentalitzats per abusos de poder que puguin originar abusos sexuals a menors. Aquesta realitat ens indica que hem de treballar amb professionalitat i amb claredat. No s’hi valen ni els voluntarismes ni els bonismes. La defensa de la vida humana exigeix, en aquest tema, conèixer, protocol·litzar i ser agents de prevenció.

Hem de ser conscients que el supervivent, la víctima d’abusos, que ve a nosaltres ho fa per guarir les ferides i obtenir la reparació del mal que ha patit. Per això, cal que tinguem en compte la naturalesa religiosa del mal i que el mal ha trencat la confiança en Déu, és a dir, involucra la relació íntima i personal amb Déu. Per això, les ferides que es deriven d’una relació danyada

en l'àmbit eclesial requereixen, a més d'altres qüestions, una restauració del vincle religiós i interpersonal en el mateix àmbit. Per això, la necessitat, no només de prendre consciència sinó de conèixer com i on actuar per prevenir, constatar i reparar el mal, en les persones i en la mateixa Església.

La motivació principal és crear, progressivament, uns espais on el desenvolupament de les activitats pastorals, formatives o assistencials, sigui una expressió del compromís de l'Església en la cura i la protecció de les persones, especialment d'aquelles que, per edat o pel seu grau de maduresa –independentment de l'edat cronològica–, siguin més vulnerables.

L'objectiu final és crear un sistema de protecció integral de les persones, fomentant la cultura del bon tracte en les institucions religioses i creant entorns segurs per a les relacions humanes; per això cal treballar activament en la prevenció d'aquestes situacions i actuar, establint conductes respectuoses amb les persones, creant espais segurs i protocol·litzant –aplicant les normes civils i eclesiàstiques– els procediments en casos de detecció o denúncia d'una situació d'abusos.

Però, no podem oblidar les víctimes i els victimaris i, en aquest sentit, la reparació del mal causat és fonamental, i cal passar de la justícia retributiva a la justícia restaurativa, expressió d'una major consciència, responsabilitat i compromís, seguint el camí que ja estem recorrent.

2.- Sobre l'abús sexual

Segons l'APA (Associació Americana de Psiquiatria) en el *Manual Diagnòstic i Estadístic dels Trastorn Mentals; DSM-5* es defineixen els abusos sexuals infantils com: *“Qualsevol tipus d'activitat sexual amb un infant que estigui destinada a proporcionar una satisfacció sexual a un dels pares, un cuidador o qualsevol altre individu que tingui alguna responsabilitat sobre l'infant. Els abusos sexuals inclouen activitats com carícies als genitals de l'infant, penetració, incest, violació, sodomització i exhibicionisme indecent. També s'inclou com a abús sexual qualsevol explotació de l'infant sense necessitat de contacte, per part d'un progenitor o cuidador; per exemple, obligant, enganyant, atraient, amenaçant o pressionant l'infant perquè participi en actes de satisfacció sexual a tercers, sense contacte físic directe entre l'infant i el seu agressor”*.

Aquesta conceptualització s'ha d'estendre a qualsevol persona les capacitats cognitives i/o volitives de la qual siguin similars a les del menor, i aquesta circumstància està acreditada mitjançant un dictamen clínic i/o judicial.

La víctima és qualsevol persona menor de 18 anys o persona amb les seves capacitats limitades psíquicament o que tingui un ús imperfecte de la raó o aquells que equipara el dret al menor. És important tenir en compte, a més a més, alguns factors de risc com carències afectives, falta d'habilitats socials i de comunicació o la baixa autoestima.

El victimari o agressor és qui comet el delicte. Aquí és important indicar que tot aquell menor d'edat que pel seu nivell de desenvolupament o situació de superioritat cometi aquests actes també serà objecte d'intervenció per part dels responsables.

3.- Marc jurídic: civil i canònic

El coneixement o la recepció d'una denúncia d'abús a un menor obliga legalment, però també per ètica i responsabilitat, a la comunicació d'aquest fet a les autoritats, i aquesta obligació és molt més important que la confidencialitat o qualsevol tipus de relació personal, professional o pastoral. D'altra banda, tant el marc civil com l'eclesiàstic obliguen a actuar sempre que es coneguin fets d'aquesta naturalesa. Com veiem, van de la mà i ambdós, per als agents de pastoral i treballadors i col·laboradors en tasques formatives i assistencials, són de compliment obligat.

Marc legislatiu civil:

- Convenció dels Drets de l'Infant (Assemblea General de les Nacions Unides, 20 de novembre de 1989 – ratificada per Espanya el 6 de desembre de 1990): Art. 19.
- Resolució “Un món digne per als infants” adoptada el 25 de maig de 2000 per l'Assemblea General de les Nacions Unides.
- Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets de l'Infant relatiu a la venda d'infants, prostitució infantil i utilització d'infants en la pornografia infantil, aprovat per l'ONU l'any 2004.
- Nomenament d'un Representant Especial del Secretari General sobre la Violència contra els infants, aprovat l'any 2004 per l'ONU.
- Conveni de Lanzarote per a la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual; del Consell d'Europa, de 20 d'octubre de 2007, ratificat per Espanya el 2010.
- Codi Penal (Llei Orgànica 1/1995, de 23 de novembre): Art 1-11 De les garanties, penes i de l'aplicació de la Llei Penal tipifica els Delictes contra la Llibertat i la indemnitat sexual del Menor. Aquesta norma ha estat modificada en matèria de llibertat sexual el 2015 i el 2021 (arts. 178-194, 443 i 450), hi ha explicitat, en aquest darrer article, el deure d'impedir delictes.

El Codi Penal castiga totes les conductes de naturalesa sexual en les que estigui present o hi participi un menor de setze anys, amb l'única excepció que siguin consentides i realitzades amb una persona d'edat i maduresa similar.

- Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny de Protecció Integral a la Infància i l'Adolescència davant de la Violència: suposa la modificació parcial

d'un important corpus jurídic detallat en l'apartat de Disposicions Finals: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2021/06/04/8/con>

Estableix l'obligatorietat, abans assenyalada, de comunicació i el requisit imprescindible de no tenir antecedents penals per delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual (agressió, abús, assetjament, exhibicionisme, provocació sexual, prostitució, explotació, corrupció de menors o tracta d'éssers humans), acreditant-ho oportunament mitjançant la presentació de certificat oficial expedit pel Ministeri de Justícia, per poder exercir funcions que impliquin el contacte amb menors.

- Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantia integral de la llibertat sexual, <https://www.boe.es/eli/es/lo/2022/09/06/10/con>

Marc legislatiu canònic:

- Codi de Dret Canònic de 1983, que ha estat reformat (8 de desembre de 2021) en el seu Llibre VI sobre les sancions penals a l'Església.

- Altres documents que marquen la manera de procedir en el cas dels delictes comesos per clergues, membres de congregacions religioses o laics i laiques que tinguin contacte amb menors en institucions religioses. Els documents més importants són:

- Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, de l'any 2001 (Joan Pau II), modificat amb les noves normes de 2010 (Benet XVI).
- Normes sobre els delictes més greus reservats per a la Congregació per a la Doctrina de la Fe (Benet XVI, 2010), que modifica el document anterior augmentant l'edat de la víctima als 18 anys i equiparant la persona amb ús de raó imperfecta als menors d'edat.
- Carta circular de la Congregació per a la Doctrina de la Fe a les Conferències Episcopals (3 de maig de 2011): línies Guia sobre els casos d'abús sexual de menors per part del clergat.
- Institució de la Comissió Pontifícia per a la protecció de menors (24 de març de 2014).
- Directives de la Comissió Pontifícia per a la Protecció de menors de 2015.
- Motu proprio "Com una mare amorosa" (Francesc, 4 de juny de 2016).
- Carta al Poble de Déu (Francesc, 20 d'agost de 2018).
- Motu proprio *Vos estis lux mundi*, de 9 de maig de 2019.
- *Vademècum: sobre algunes qüestions processals davant dels casos d'abús sexual a menors comesos per clergues* (Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, 5 de juny de 2022):

https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20200716_vademecum-casi-abús_sp.html

- Llibre VI del CIC: Les sancions penals a l'Església, canons 1311-1399.

D'acord amb tota aquesta normativa, si els delictes fossin comesos per clergues o laics amb missió eclesial, aquests serien tractats tant des del Codi Penal com per les normes del Dret Canònic.

Les normatives assenyalen uns delictes que, per la seva gravetat, es reserven al judici del Dicasteri per a la Doctrina de la Fe:

- 1.- Els delictes contra el sisè manament comesos per un clergue amb un menor de 18 anys. S'equiparà al menor la persona que habitualment té un ús imperfecte de la raó.
- 2.- L'adquisició, la retenció o la divulgació, amb un fi libidinós¹, d'imatges pornogràfiques de menors, d'edat inferior a 18 anys, per part d'un clergue en qualsevol forma i amb qualsevol instrument.

Segons el canón 1.398, el membre d'un institut de vida consagrada o d'una societat de vida apostòlica, i qualsevol fidel que gaudeixi d'una dignitat o exerceixi un ofici o una funció a l'Església, si comet un dels delictes enumerats en el canón 1.398 §1 o en el canón 1.395 §3, ha de ser castigat segons el canón 1.336 §2-4 i amb l'afegit d'altres penes en proporció a la gravetat del delicte.

Les sancions per a aquests delictes s'han d'ajustar a la gravetat dels fets i poden arribar a ser la dimissió o la deposició de l'estat clerical per als preveres i diaques i les repercussions a què donin lloc per als laics.

A més a més, en relació a aquests delictes, també es considera la figura d'acció dolosa (canón 1.378 §1), de comissió culposa (omissió de la deguda diligència, canón 1.378 §2), de concurs en el delicte (canón 1.328) i temptativa de delicte (canón 1.329), així com la resta de circumstàncies que puguin concórrer en la comissió del delicte (canón 1.321-1.327).

Seguint el Motu proprio *Vos estis lux mundi*, que indica l'obligació de col·laborar en les investigacions civils i canòniques, tant administratives com penals dirigides contra un clergue o religiós, es perseguirà qui interfereixi o eludeixi participar en aquestes accions, imposant-li també la pena corresponent.

També segons el Motu proprio *Vos estis lux mundi* i les orientacions de la CEE a "les línies guia de l'Esborrany de Decret General sobre els abusos sexuals de menors i persones vulnerables", s'ha de facilitar poder denunciar i assegurar que les notícies o les denúncies sobre possibles abusos sexuals

¹ Entenem amb "finalitat libidinosa" el que disposa *Vos estis lux mundi*: "material pornogràfic infantil: qualsevol representació d'un menor, independentment dels mitjans utilitzats, involucrat en activitats sexuals explícites, reals o simulades, i qualsevol representació d'òrgans sexuals de menors amb finalitats predominantment sexuals" (art. 1 § 2).

siguin tractades en temps i forma d'acord amb la disciplina canònica i civil, respectant els drets de totes les parts implicades. Amb aquesta finalitat es va establir a la Diòcesi de Girona, per decret episcopal de 27 d'abril de 2020, l'Oficina d'informació sobre delictes d'abús sexual i d'acompanyament a les víctimes.

4.- Sistema de Prevenció

4.1.- Selecció del personal i els col·laboradors

L'acció preventiva comença amb la selecció de les persones implicades en la pastoral i la docència, així com en altres activitats ordinàries o extraordinàries organitzades per la pròpia Diòcesi, a través de les seves delegacions episcopals, moviments d'apostolat seglar, les Càritas o les parròquies; s'hi inclouen des dels preveres, diaques i seminaristes, als voluntaris, passant pels formadors, professors, catequistes, monitors d'activitats pastorals, entrenadors, personal d'administració i serveis dels centres educatius i tots aquells que potencialment tinguin contacte amb menors.

Aspectes importants de la selecció:

- Obligatorietat de la presentació del Certificat Negatiu del Registre de Delinqüents Sexuals per a totes aquelles persones que desenvolupin la seva activitat professional o voluntària amb menors en l'àmbit de les institucions i/o activitats diocesanes.
- Els preveres, diaques, religiosos i laics que participin en aquestes activitats rebran una formació bàsica sobre abusos sexuals, per tal que coneguin les normes que regeixen a la Diòcesi, a més a més, de sensibilitzar-los i comprometre'ls a treballar a favor de la protecció dels menors i potenciar la cultura del bon tracte en les estructures diocesanes.
- És convenient que tots els que col·laborin a la Diòcesi en tasques pastorals, formatives i assistencials, ja siguin ordenats, persones en procés formatiu, treballadors o voluntaris, signin un document de Responsabilitat Personal en què explícitament manifestin:
 1. El rebuig personal a tot tipus de maltractament o abús ja sigui físic, psicològic o sexual.
 2. Que coneixen la doctrina de l'Església i les normes diocesanes sobre el tracte amb menors i persones vulnerables i que, per tant, la persona que no compleix les normes incorre en un delicte que atempta greument contra la Llei de Déu, les normes eclesials i la legislació civil.
 3. Que ha estat informat/ada sobre totes aquestes lleis i el compromís dels organismes diocesans d'informar les autoritats eclesiàstiques i civils del seu incompliment.

4. Que, si cometés qualsevol acte d'aquest tipus, ho faria enganyant i traint la voluntat de l'Església, essent responsable dels seus actes i assumint-ne les seves conseqüències.
5. El qui signa també es compromet a participar en les activitats de formació bàsica i d'actualització en matèria de Protecció de menors (Drets de l'Infant, maltractament infantil, prevenció, identificació i actuació en casos d'abusos sexuals a menors) que s'organitzin; essent aquesta formació de caràcter obligatori per a totes les persones que intervinguin amb menors (preveres, diaques, religiosos/es, laics, professors, catequistes, monitors, ...).
6. Que coneix el Codi de Bones Pràctiques per a la prevenció de l'abús sexual vigent a la diòcesi i es compromet a complir-lo íntegrament.

És important l'entrevista personal, tant als treballadors com als voluntaris; la persona encarregada de realitzar la selecció explorarà, a través d'aquesta entrevista, la motivació, els interessos i les expectatives dels possibles candidats sobre el seu lloc i funcions a realitzar.

Sempre s'informarà de totes les normes vigents a la Diòcesi i que tinguin a veure amb el tracte directe amb menors, així com l'obligatorietat de registrar-hi i les sancions previstes en cas d'incompliment.

4.2.- L'Oficina d'informació sobre delictes d'abús sexual i d'acompanyament a les víctimes

Aquesta Oficina va ser creada per decret del Bisbe de Girona, Mons. Francesc Pardo i Artigas, el 27 d'abril de 2020, atenent allò establert pel Papa Francesc en la carta apostòlica en forma de motu proprio *Vos estis lux mundi* en el seu article 2 § 1; a l'acord pres a la CXV Assemblea Plenària de la Conferència Episcopal Espanyola dels dies 2 al 6 març de 2020 de crear les Oficines destinades a la recepció d'informes relatius a conductes que podrien ser constitutives de delictes d'abusos sexuals i a l'acord pres per la Conferència Episcopal Tarraconense a les reunions número 233 bis i 234 de 5 de març i 21 d'abril de 2020, respectivament, on es va decidir crear aquestes Oficines a nivell diocesà.

L'Oficina és l'encarregada de realitzar les tasques d'acollida de les presumptes víctimes, escoltant-les i acompanyant-les, podent rebre denúncies, però l'Oficina no és l'encarregada del seu tràmit, el qual és competència dels òrgans jurídics diocesans.

L'Oficina d'atenció a les víctimes de la Diòcesi de Girona està oberta a la recepció transparent de qualsevol víctima a través del correu electrònic: oficina.atencio.abus@bisbatgirona.cat i del telèfon 686 32 16 67.

4.3.- Programes de formació contínua per a la protecció de menors

Tots els agents pastorals (preveres, diaques, seminaristes, catequistes, voluntaris,...) que col·laboren en les diferents activitats organitzades per institucions diocesanes (catequesi, pastoral vocacional, pastoral familiar, Càritas, ...), així com el personal docent i d'administració i serveis dels col·legis diocesans, rebran formació en matèria de protecció de menors amb l'objectiu que es compleixin els objectius de realitzar una prevenció primària efectiva i es creïn espais segurs en què els menors, i les persones equiparables legalment, puguin formar-se, convida i desenvolupar-se de manera integral, sentint-se protegides.

Els programes formatius comprendran diferents àrees temàtiques:

- marc jurídic civil i canònic
- enfocament intercultural sobre la infància
- conceptualització de l'abús i els seus tipus
- factors de risc i de protecció
- indicadors d'abús i la seva avaluació
- conseqüències de l'abús
- aspectes preventius i codis de bones pràctiques
- riscos en entorns digitals: identitat digital; *bullying*, *grooming*, *sexting*; riscos difícils de detectar: videojocs, reptes, moviments favorables a la corrupció de menors (moviment MAP)
- atenció a les víctimes, famílies, victimaris i comunitats afectades (acompanyament psicològic, jurídic, espiritual i pastoral)
- perspectiva teològica de l'abús: víctimes i victimaris
- justícia restaurativa: justícia retributiva / justícia restaurativa; tipus de processos en justícia restaurativa: mediació penal en el context eclesiàstic, reunions de restauració, conferències grupals i cercles de sentències; el procés restauratiu.

Serà bo actualitzar periòdicament aquests programes de formació, de manera que responguin a les necessitats de les institucions diocesanes, comunitàries i de la societat en general, adaptant-se a les possibles reformes legislatives.

S'adaptaran els itineraris formatius a les necessitats de la diòcesi, fent-los accessibles a tots els agents de pastoral, personal docent, assistencial i voluntari, i també a pares, infants, adolescents i joves, i es pot oferir la participació en aquests processos formatius a persones i organismes extradiocesans, complint amb el compromís de l'Església de crear una cultura de protecció i bon tracte en la nostra societat.

4.4.- Codi de bones pràctiques a la Diòcesi de Girona per la prevenció de l'abús sexual

A la Diòcesi de Girona regirà aquest Codi de bones pràctiques com a base de la convivència dins de les institucions diocesanes i en coherència amb el principi de respecte a les persones:

1. Les mostres físiques d'afecte han de ser amb mesura i respectuoses i mai no han de ser ni semblar desproporcionades.
2. Es respectarà la integritat física del menor, de manera que se li permeti rebutjar activament les mostres d'afecte, encara que siguin benintencionades.
3. S'evitarà estar tot sol amb menors en despatxos, sagristies, sales de catequesi, procurant sempre que les portes estiguin obertes, facilitant l'escolta i la visió als altres.
4. Si s'ha d'examinar un menor malalt o ferit, sempre es farà en presència d'un altre adult.
5. Les comunicacions privades amb menors es faran en entorns visibles i accessibles per als altres.
6. Les portes restaran obertes mentre hi hagi a l'interior d'una estança un menor; essent coherents amb la política de "portes obertes", també es poden cercar espais oberts que faciliten la presència d'altres persones.
7. Si es dona una situació inusual en què hom es quedi tot sol amb un menor o s'hagi tingut un contacte físic rellevant per raons sanitàries o disciplinàries, s'informarà els pares.
8. Estan prohibits els jocs, bromes o càstigs que puguin ser violents o tenir una connotació sexual, evitant qualsevol conducta que impliqui contacte físic íntim, besar-se o despullar-se.
9. Com a conseqüència de la prohibició del càstig físic, també estan prohibides les accions o jocs de tracte vexatori, denigrants o sexistes.
10. S'informarà i es demanarà autorització materna/paterna signada sempre que es facin sortides, convivències, excursions, campaments i altres activitats que suposin que els menors dormin fora de casa. S'ha d'assegurar un nombre suficient d'acompanyants i distribuir les habitacions per sexes. Els adults no compartiran habitació o altre tipus d'estança amb adolescents o infants en les convivències, acampades i viatges. És recomanable convidar alguns pares a participar-hi, fins i tot amb una presència activa.
11. Es respectarà la intimitat a les dutxes, lavabos i vestidors quan els utilitzin menors. En cas que s'hi hagi d'entrar, sempre per una raó justificada, és convenient que hi entrin dos adults del mateix sexe

- que els menors. També es recomana respectar la distància personal mentre s'estigui a l'estança.
12. Quan les activitats acadèmiques i/o pastorals requereixin la comunicació o la trobada fora del context habitual, ja siguin presencial, correu electrònic, telèfon mòbil, xarxes socials o un altre canal aliè als oficials del centre, parròquia o grup, s'implementaran mecanismes de control parental. A més a més, sempre que s'utilitzi algun d'aquests mitjans per a convocar o coordinar activitats, els pares han de rebre els missatges.
 13. És motiu immediat de cessament en l'activitat pastoral o educativa qualsevol relació sentimental, consentida o no, d'un adult amb menors d'edat (infants, preadolescents i/o adolescents).
 14. Els sentiments d'afecte o enamorament cap a mossens, catequistes, professors o monitors sovint responen a la consideració de l'adult com un ídol. L'adult ha de tenir consciència i saber que les situacions derivades d'aquestes percepcions i sentiments sempre seran responsabilitat seva; per tant, sota cap circumstància s'ha de correspondre o insinuar, de manera que s'estableixin, de manera inequívoca i efectiva, uns límits adequats de comportament, relació i estima cap als menors.
 15. No es faran preses d'imatges privades d'infants i adolescents. Sempre que es facin durant el desenvolupament d'activitats educatives, lúdiques i/o pastorals es prendran, si és possible, amb dispositius tècnics de la parròquia o centre educatiu. Els pares consentiran expressament per escrit la presa i ús d'imatges, i la parròquia o el centre diocesà que realitzi l'activitat serà responsable de la seva custòdia i ús.

Quan, durant el desenvolupament d'una activitat, es vulneri alguna d'aquestes normes, la persona responsable de l'activitat (prevere, diaca, director de centre, monitor...) i, si s'escau, la mateixa Diòcesi, actuarà amb rapidesa i diligència. Aquesta actuació podrà anar, en funció de la gravetat, des de l'observació dels fets i el suggeriment de millora, a l'amonestació, obertura d'expedient, allunyament de l'activitat educativa, pastoral o ministerial, acomiadament i comunicació a les autoritats civils en els casos més greus.

5.- Detecció de l'abús sexual: observació i escolta dels menors

Les persones que treballen en l'àmbit pastoral i/o educatiu amb menors o persones vulnerables han de saber com identificar una situació de possible abús; per això, aquesta és una de les qüestions importants a tractar en la seva formació en matèria de protecció de menors.

La identificació d'una situació d'abús es realitza a través d'una sèrie d'indicadors específics, com poden ser els físics, la pròpia revelació o el coneixement o comportament sexualitzat d'un/a menor; i també indicadors inespecífics, que són més generals i que van associats a qualsevol situació de maltractament o abús a què hagi pogut haver estat exposat/ada.

5.1. Indicadors específics

5.1.1. Indicadors físics

La presència d'aquests indicadors apunta a una alta probabilitat d'haver patit abús. L'exploració dels símptomes esmentats correspon als sanitaris als que s'ha de recórrer sempre que es detecti embaràs, malaltia de transmissió sexual, lesions i/o dolor inexplicable o persistent a la zona genital, anal o pits, també esgarrapades, blaus o restes de fluids (sang o semen). Sempre que aparegui algun d'aquests símptomes es comunicarà als pares o tutors del/la menor, i serà necessària l'exploració immediata i, si pot ser, acompanyat el/la menor d'algun dels seus responsables.

5.1.2. Revelació de l'abús

Quan un/a menor comunica que està o algú del seu entorn està essent objecte d'abús sexual, no hem de qüestionar-ne el testimoni, ja que l'experiència mostra que aquest és un dels indicadors més potents de la violència sexual. Aquesta comunicació es pot fer directament o indirectament; encara que no és freqüent la revelació directa, hem de saber que la persona que la recull ha de facilitar la seva expressió en un ambient de calma, acompanyant emocionalment el/la menor i evitant preguntes que corresponen a professionals sanitaris i judicials, davant la possible interferència a la possible investigació i el fenomen de la *victimització secundària*.

La revelació indirecta és més freqüent en infants més petits o més introvertits, de manera que expressen que alguna cosa ha passat o està passant a través del dibuix, relats escrits, preguntes sobre sentiments o relacions personals, o situant el que ha passat en una tercera persona.

Davant d'una revelació és molt important actuar de la manera adequada; en general, l'escolta s'ha de fer en un lloc adequat, respectant els temps de l'infant o adolescent, evitant interrompre, i en un context d'escolta i disposició a ajudar.

Aquesta seria una de les poques situacions en què es recomana evitar la presència d'altres persones.

Com actuar davant la revelació de l'abús:

- a) Mostrar sensibilitat a les necessitats de l'infant, entenent que quan un menor ens confia el seu secret o ens mostra clarament el que està passant, la nostra tasca primera i principal és donar-li recolzament.

Una persona abusada és vulnerable, un menor encara més, i necessita sentir que el creiem i per això li expressarem explícitament la nostra disposició a escoltar-lo i ajudar-lo, evitant així amplificar el seu patiment i ansietat.

- b) No s'ha de posposar la revelació, és a dir, se l'escoltarà en el moment que ha triat per comunicar què ha passat o està passant.
- c) Mantenir la calma i una actitud d'escolta activa: comportar-se amb calma i comprensió mostra al menor que podem acceptar el relat i l'anima a explicar què ha passat. Es recomana no interrompre ni evidenciar les nostres emocions (còlera, estupefacció, indignació...). Tampoc no hem de dirigir la conversa, és a dir, no preguntarem com si fos un interrogatori, ni jutjarem, ni etiquetarem.
- d) Donar recolzament i confiança, controlar la reacció emocional normal en una situació com aquesta; cal ser molt mesurats a l'hora de recollir la informació, per això, les preguntes han de ser obertes i generals (només cal conèixer els fets, sense entrar en qüestions específiques). És important tenir en compte que anar al detall pot generar vergonya, incomprensió o culpa en els menors i en aquell moment cal que senti una actitud d'escolta, recolzament i ajuda.
- e) Ser conscients del que cal dir i del que no cal dir al menor:
 - Cal dir-li: que confiem en el que diu i que ha fet bé d'explicar-ho. Que és valent i que no és culpable del que ha passat. Que el que ha passat és una cosa dolenta i que les coses dolentes s'han de dir, no poden ser un secret. Que parlarem amb els seus pares i altres persones que l'ajudaran. Animar-lo a parlar amb persones amb qui se senti bé, inclosos nosaltres.
 - El que no cal fer o dir: no es poden demanar detalls al relat inicial (podem influir i aquest fet pot perjudicar-lo i perjudicar-nos); no prometrem res que no puguem complir, inclòs el fet de guardar el secret. No es qüestiona mai el relat del menor, no és la nostra funció valorar la versemblança del que relata.
- f) Ser sempre sincers i avançar-li el que farem, això suposa respondre afirmativament i negativament a les seves preguntes, donar l'explicació oportuna i reconèixer que no sabem res més, quan sigui el cas. A més a més, orientarem l'infant o l'adolescent a l'estatus de seguretat perduda per l'abús, referenciant les figures paterna i materna i els professionals que puguin ajudar-lo com a facilitadors en la recuperació del seu equilibri emocional.
- g) Posar per escrit el que acabem d'escoltar tan aviat com sigui possible, reflectint la data, lloc i hora, procurant recollir el més textualment possible allò que s'ha relatat i explicant també l'actitud del menor (nivell de moviment físic, mirada, malestar físic, sentiments, fluïdesa del relat, pauses, contenció o expressió emocional,...).

- h) Informar immediatament els pares del que ha manifestat el seu fill/a, orientant-los en com han de procedir (conveniència de la realització d'una exploració mèdica i formulació de la denúncia, evitant el contacte amb altres professionals inicialment); oferint-los recolzament psicològic i espiritual i assistència jurídica, a més de l'acompanyament de la institució en la que ha passat els fets, en les persones encarregades a la Diòcesi.
- i) Informar el delegat/ada o responsable de l'àrea, sempre que els pares o tutors hagin consentit la comunicació de la informació, que es posarà a la seva disposició en un termini inferior a 24 hores des del moment en què es tingui coneixement dels fets i s'interessarà per l'evolució al llarg de tot el procés.

5.1.3. Indicadors sexuals

En aquesta àrea ens referim a conductes sexualitzades o auto-erotitzades que no són freqüents en infants i/o adolescents:

- Coneixements sexuals precoços o inadequats a l'edat, tenint en compte que no és el mateix abús que negligència.
- Conductes sexualitzades distingint entre infants menors de 12 anys i adolescents:

A. Infants menors de 12 anys:

- Erotització en les interaccions amb altres (intents de seducció), apropament íntim, exhibicionisme i preguntes inadequades.
- Masturbació compulsiva.
- Apropaments peculiars.
- Intents de petons inadequats.

B. Adolescents:

- Erotització en les interaccions amb altres.
- Ús de la força física o la coerció psicològica per accedir sexualment a altres.
- Promiscuïtat, prostitució.
- Excessiva inhibició sexual.

5.1.4. Indicadors inespecífics

Són coneguts també com indicadors de baixa capacitat predictiva, ja que poden aparèixer com a reacció a diverses situacions potencialment estressants o traumàtiques per als menors:

- Síntomes psicossomàtics (mal de cap o abdominal, cansament, insomni, ...).
- Por a estar sol o amb una persona determinada.

- Problemes d'alimentació (anorèxia, bulímia) o del son (intensa activitat onírica, malsons, desvetllaments nocturns).
- Expressió emocional d'ansietat, depressió, agressivitat, vergonya...
- Rebuig al contacte físic i/o mostres d'afecte en la relació habitual.
- Resistència a despullar-se o dutxar-se.
- Conductes auto-lesives.

6. Procediment davant d'un cas d'abús

Complint amb la normativa vigent, tant civil com canònica, sempre que es tinguin sospites fonamentades o notícia d'un possible cas d'abús dins de qualsevol de les institucions diocesanes o de la vida religiosa (seminaris, col·legis, parròquies, Càritas, activitats pastorals o lúdiques organitzades per delegacions episcopals, moviments d'apostolat seglar o qualsevol altra que estigui dins de l'àmbit de responsabilitat) s'activarà el protocol d'actuació previst.

Aquesta manera de procedir es regeix pels principis bàsics de protecció, tant de la integritat física com psíquica (evitant la doble victimització) i moral de les víctimes, així com de la seva identitat. S'informarà als pares o tutors legals i s'oferiran dels recursos necessaris per al seu assessorament, atenció i acompanyament en el procés judicial i personal, tant a la víctima com a la seva família.

Quan es rebi notícia d'un cas d'abús, l'Oficina d'informació sobre delictes d'abús sexual i d'acompanyament a les víctimes de la diòcesi activarà el procediment d'acord amb allò que estableix el Reglament intern de la pròpia Oficina.

Una vegada recollida la denúncia i seguint la norma canònica, s'actuarà d'acord amb la norma establerta, de manera que l'ordinari, en funció del fonament de la denúncia i mitjançant un decret, la desestimarà o obrirà una investigació prèvia. Aquest decret ha de determinar el prevere que se n'encarregarà, essent idoni un llicenciat en Dret Canònic i que tingui coneixements psicològic-psiquiàtrics; també nomenarà un altre mossèn que exercirà de notari, dos assessors –experts en matèries jurídiques i psicològic-psiquiàtriques–, podent, a més a més, nomenar una persona que acompanyi la persona que denuncia i els seus familiars per garantir-ne l'acompanyament.

Durant el temps que duri la investigació prèvia, i fins i tot quan conclogui, es poden prendre mesures cautelars i els observadors han de vetllar pel seu compliment.

Un cop conclosa aquesta fase, l'ordinari emetrà un nou decret, i podrà arxivar-ne la causa quan no s'hagi acreditat suficientment, no es pugui concloure o no s'hagi acreditat la imputabilitat (en tot cas es podria reobrir si sorgissin noves denúncies); o bé, procedir a l'enviament de l'expedient al Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, fins i tot havent prescrit. En cas d'existir procediment en la jurisdicció civil, es pot interrompre la investigació canònica i, sempre que sigui procedent, s'informarà el Ministeri Fiscal i es col·laborarà amb les autoritats civils.

El procés canònic

Cal que totes les persones que treballen a l'Oficina d'informació sobre delictes d'abús sexual i d'acompanyament a les víctimes coneguin el procediment canònic que s'inicia un cop es té notícia d'un possible cas d'abús o se'n rep una denúncia i actuïn d'acord amb allò que estableixen aquest Protocol i el Reglament intern de la pròpia Oficina.

Pautes generals durant el tràmit:

- Garantir l'interès superior del menor.
- Treballar per a la reparació de cada persona involucrada.
- Recopilar el testimoni de la víctima sense dilació i d'una manera apropiada per evitar-li més dany.
- Informar la víctima sobre els seus drets i com procedir, incloent-hi la possibilitat de presentar proves i sol·licitar ser escoltat, directament o mitjançant un intermediari.
- Informar la víctima, si així ho sol·licita, dels resultats de les etapes individuals del procediment.
- Encoratjar la víctima a recórrer a l'assistència de consultors civils i canònics.
- Preservar la víctima i la família de qualsevol intimidació o represàlia.
- Protegir la imatge i l'esfera privada així com la confidencialitat de les dades personals de la part perjudicada.

Per altra part, sempre s'ha de garantir la presumpció d'innocència, protegint la reputació de l'investigat. Llevat que hi hagi raons serioses per actuar altrament, l'investigat ha de ser informat amb promptitud dels càrrecs que se li imputen a fi que pugui defensar-se, tenint en compte el cànon 1.728 §2. Se'l convidarà a utilitzar l'assistència de consultors civils i canònics. També se li oferirà assistència espiritual i psicològica.

Quan hi hagi motius per creure que els delictes es poden repetir, es prendran sense tardança les mesures cautelars oportunes, ja des de la fase d'investigació prèvia.

Totes les actuacions i decisions han de quedar per escrit i convenientment arxivades.

Podeu trobar una descripció del procés canònic i les línies o criteris d'actuació establerts tant pel que fa a la investigació preliminar com del procés extrajudicial o judicial penal a la web de la CEE:

<https://www.conferenciaepiscopal.es/interesa/la-iglesia-y-la-proteccion-de-menores/>

7. La justícia restaurativa

L'abús sexual produeix un dany psicològic, moral i espiritual en les persones que el pateixen que, en molts casos, no s'arriba a curar degut fonamentalment al tipus de processos judicials en què, les persones que denuncien arriben a sentir-se excloses (i això ho manifesten elles, les persones que denuncien).

Per aquesta raó, l'Església, que és Mare, ha de treballar activament i promoure un altre estil a l'hora de fer una atenció integral a aquestes persones, de manera que el seu acompanyament, sempre que les parts vulguin, perjudicat i denunciat, pugui tancar el procés d'una manera restaurativa.

Què és la justícia restaurativa? Howard Zehr, un dels pioners en el camp de la justícia restaurativa, considera "el procés restauratiu com un procés que involucra, en la mesura del possible, els afectats pel delictes per així, col·lectivament, identificar i abordar els danys, les necessitats i les obligacions per tal de curar i fer les coses bé".

La justícia restaurativa implica activament l'ofensor, el perjudicat i els seus entorns, també les institucions i la comunitat. En són característiques fonamentals:

- Al centre hi ha la persona, el que ha passat i el dany que això li ha causat.
- L'entorn institucional tracta de qualificar el dany que ha patit la víctima i així determinar de quina manera es pot compensar.
- Es busca reduir la condemna que ha de complir l'ofensor, a través de la reconciliació i el treball per buscar una harmonia i el perdó.
- Cal que les parts es reunixin per a buscar solucions.
- Es realitza un treball, no només de reparació, sinó també de prevenció.

Són objectius de la justícia restaurativa, i l'Església els ha d'assumir com a propis, els que enumerem a continuació:

- a) Donar recolzament a les víctimes, donar-los veu, motivar-les a expressar les seves necessitats, permetre que participin en el procés de resolució i oferir-los ajut.
- b) Reparar les relacions malmeses pel delictes i el pecat.
- c) Denunciar el comportament criminal com a inacceptable i reafirmar els valors de l'Església.

- d) Motivar la responsabilitat de totes les parts relacionades, especialment de l'ofensor i de la institució on s'ha produït el dany.
- e) Identificar resultats restauratius i directes.
- f) Reduir la reincidència motivant el canvi de l'ofensor, facilitant-ne la reintegració a l'Església i la seva conversió.
- g) Identificar els factors que causen o faciliten la comissió dels delictes i informar els responsables, Ordinari i Superior/a major, perquè implementin estratègies preventives, de detecció eficaç i d'actuació en casos de sospita o denúncia.

ANNEX I

DECLARACIÓ PERSONAL RESPONSABLE DE REBUIG A L'ABÚS SEXUAL A MENORS I D'ADHESIÓ A LA SEVA PREVENCIÓ I ACTUACIÓ A LA DIÒCESIS DE GIRONA

Jo,

amb activitat pastoral/docent/col·laborador com a

a la Parròquia / Col·legi de

arxiprestat de....., pertanyent a la diòcesi de Girona,

De conformitat amb el que estableix el "PROTOCOL DE PREVENCIÓ I ACTUACIÓ DAVANT D'ABUSOS SEXUALS A MENORS" publicat per la diòcesi de Girona, on s'explicita l'acceptació per part dels agents de pastoral i persones col·laboradores a les parròquies, col·legis i altres institucions diocesanes l'activitat de les quals implica activitats amb nens i adolescents menors d'edat, de les condicions de selecció de personal i actuacions de prevenció i gestió davant de possibles casos d'abusos sexuals a menors,

DECLARO QUE ACCEPTO RESPONSABLE I VOLUNTÀRIAMENT les esmentades condicions, que són:

- Soc coneixedor/a de l'existència i el contingut del "PROTOCOL DE PREVENCIÓ I ACTUACIÓ DAVANT D'ABUSOS SEXUALS A MENORS", publicat per la diòcesi de Girona, i manifesto el meu compromís d'acceptar-ho i seguir-ho.

- Indico el meu compromís de sol·licitar per mitjà de la diòcesi de Girona un Justificant d'absència d'antecedents de delictes de naturalesa sexual al Registre Central de Delinqüents Sexuals com a persona que tindrè responsabilitat professional o voluntària amb menors en l'àmbit de les institucions i activitats diocesanes.

- Manifesto també de forma expressa:

- El meu rebuig personal a tota mena d'abús sexual, especialment a menors.

- Que conec la doctrina i la posició de l'Església Catòlica sobre aquest assumpte i que, per tant, sé que la persona que incorre en aquest tipus de delictes manifesta una conducta greument contrària a la llei de Déu i a les normes eclesials.

- Que entenc que la conducta de l'agressor sexual a menors és també delictiva segons la legislació penal de l'Estat i que he estat informat/da de les lleis vigents en aquesta matèria.

- Que si cometés qualsevol acte d'abusos de menors ho faria enganyant i traint la voluntat de l'Església, essent responsable única i exclusivament jo mateix com a realitzador d'aquests actes.

• En el meu procés de selecció/elecció com a agent de pastoral, docent, monitor o col·laborador/a amb la diòcesi per realitzar activitats educatives, esportives, recreatives o pastorals amb menors, accepto com a preceptiva una entrevista i diàleg directe on s'exposin clarament els aspectes relatius als mètodes pastorals, precaucions, possibilitats, problemes i dubtes sobre el treball amb els menors, així com les cauteles preventives i els procediments d'actuació davant de casos hipotètics de denúncia d'abusos sexuals.

• Expresso, així mateix, la meva disposició i compromís de participar en temes de formació sobre abusos sexuals a menors, les seves conseqüències i maneres d'actuar davant d'aquests que, programats per la diòcesi amb la temporalitat que s'estimi oportuna i impartits per experts, tindran com a destinataris a tots aquells qui treballin amb nens i adolescents, siguin preveres, diaques, religiosos o laics professors, catequistes, monitors i animadors de joves, oferint també aquesta formació a pares i tutors legals d'alumnes de col·legis diocesans o religiosos i de menors assistents a les catequesis i activitats parroquials.

La qual cosa signo a, a de

Signat Sr. / Sra.:

ANNEX II
INFORME DE NOTIFICACIÓ D'ABÚS SEXUAL A MENORS

1. DATA DE LA NOTIFICACIÓ:

2. DADES DE LA PERSONA QUE REP LA NOTIFICACIÓ
Nom i cognoms:
Telèfon:
Número d'identificació professional si s'escau:
DNI:
Organisme:
Centre de treball:
Adreça:
Municipi i codi postal:
Província:

3. DADES DEL/LA MENOR (POSSIBLE VÍCTIMA D'ABÚS)
Nom i cognoms:
Lloc i data de naixement:
Adreça:
Municipi i codi postal:
Província:
Telèfon:
DNI:

4. DADES DEL PARE/MARE/TUTOR
Nom i cognoms:
Adreça:
Municipi i codi postal:
Província:
Telèfon:
DNI:

5. DADES DEL PARE/MARE/TUTOR
Nom i cognoms:
Adreça:
Municipi i codi postal:
Província:
Telèfon:
DNI:

6. DADES DE LA PERSONA QUE INFORMA, SI S'ESCAU
Nom i cognoms:
Lloc i data de naixement:
Adreça:

Municipi i codi postal:
Província:
Telèfon:
DNI:
Relació o parentesc amb el menor:

7. DADES DE LA SITUACIÓ OBSERVADA

- Data de les observacions:
- Transcripció d'allò verbalitzat o manifestat pel menor (el més literal possible, i fent constar el context o situació en que es produeixen les verbalitzacions, o la realització de dibuixos o altres expressions del menor):

- Indicadors observats en el menor:

8. DADES RELATIVES AL PRESSUMPTE AGRESSOR

Nom i cognoms:
Adreça:
Municipi i codi postal:
Província:
Telèfon:
Sexe:
DNI:
Data de naixement:
Nivell de formació:
Professió:
Relació amb el/la menor:
Situació d'accessibilitat: té contacte amb el/la menor
no té contacte amb el/la menor

9. INFORMES O ALTRES DADES QUE S'APORTEN

ANNEX III

AUTORITZACIÓ – INFORMACIÓ DELS REPRESENTANTS LEGALS DEL MENOR VÍCTIMA D'ABÚS SEXUAL PER A LA TRAMESA D'INFORMACIÓ A LA FISCALIA

Jo, Sr. / Sra.....,
amb D.N.I., en qualitat de mare / pare /
tutor del/la menor
amb D.N.I., i domicili a efecte de notificacions a
.....

Dono el meu consentiment a la tramesa de la informació que resulti necessària des de la seva entitat a la Fiscalia per tal que es puguin realitzar les accions que l'autoritat competent consideri oportunes tenint en compte la legislació vigent.

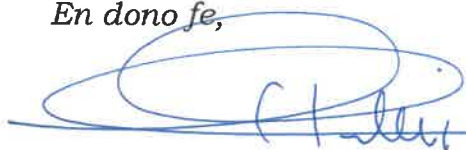
A de de

Signat:

(Persona interessada o el seu representant legal quan escaigui)

Diligència: el present text ha esta aprovat per decret de l'Administrador diocesà de 3 d'abril de 2023.

En dono fe,

*M. Teresa Cebrià i Llistosella,
cancellera*

